

Anvisningar för upphandling och inköp

Anvisningar för upphandling och inköp har till syfte att förtydliga riktlinjerna som stöd till upphandlande och inköpande personal i kommunen. Anvisningar beslutas av kommunstyrelsen.

Effektivitet, kompetens och ansvar

Den centrala upphandlingsfunktionen ansvarar för att informera chefer om hur kommunens upphandlingar och inköp ska bedrivas. Information och utbildning ska erbjudas inköpare och användare om fördelar och effekter vid inköp av miljöanpassade varor, tjänster och entreprenader.

I de fall en nämnd genomför egna formaliserade upphandlingar kan dessa kvalitets-säkras av upphandlingsfunktionen om nämnden så önskar. Hänsyn ska tas till kommunens styrdokument och beslutade mål inom miljöområdet.

Det pågående arbetet att införa IT-stöd för upphandlingar, beställningar och uppföljning fortgår. IT-stöd på inköpsområdet skapar förutsättningar för en effektiv process, kvalitetssäkrar utvärdering av anbud och styr beställningar till avtal. Nämnder ska tillse att upphandlande personal har utbildning för att kunna utnyttja relevanta delar i IT-stödet. Den centrala upphandlingsfunktionen tillhandahåller utbildningar.

Upphandlings- & inköpsutskott

Ett upphandlingsutskott bestående av politiker ska utifrån riktlinjer följa och styra upphandlingsverksamheten. Utskottet ska besluta om produktgruppstrategier.

Inköpsrådet

Ett inköpsråd med representanter för förvaltningar, bolag och kommunledning ansvarar för att fastställa produktgruppsstrategier. Rådet utgör också stöd till upphandlingsfunktionen om målkonflikter uppstår i upphandlingsverksamheten.

Inköpshandbok

Den centrala upphandlingsfunktionen ansvarar för att upprätta, fastställa och underhålla en inköpshandbok som ett stöd för nämnder/styrelser att följa fastställda riktlinjer och anvisningar. Inköpshandboken består av fullmäktiges riktlinjer, kommunstyrelsens anvisningar samt upphandlingsfunktionens råd för att genomföra korrekta upphandlingar. Inköpshandboken publiceras på internportalen.

Inköpssamordnare

Inköpssamordnarna är nyckelpersoner för att utveckla samverkan av kommunkoncernens upphandlingsverksamhet. Deras samordnande roll som länk mellan förvaltningar, bolag och upphandlingsfunktionen ska utvecklas successivt under ledning av centrala upphandlingsfunktionen.

Varje förvaltning ska löpande ha tillräcklig tid avsatt för en eller flera inköps-samordnare för att säkerställa en god styrning och samordning av kommun-koncernens upphandling. Den centrala upphandlingsfunktionen utbildar och certifierar nya inköpssamordnare.

Delegerad beslutanderätt

Förvaltning/bolag ska upprätta, fastställa och underhålla förteckning över vilka befattningshavare som har delegerad rätt att besluta om inköp, beställning och antagande av anbud.

Samverkan

Produktgrupper

Kommunens avtal har delats in i produktgruppsområden som utgörs av likartade eller närbesläktade avtal av varor eller tjänster. Centrala upphandlingsfunktionen ansvarar för att upprätta, underhålla och kommunicera produktgruppsstrategier. Tillsammans med sakkompetens från berörda förvaltningar och bolag tas strategier fram för varje produktgrupp.

Strategiarbetet syftar till att

- klargöra verksamhetens behov
- säkerställa samverkan inom kommunkoncernen
- identifiera de områden där miljökrav, krav på socialt ansvarstagande och/eller jämställdhet är speciellt viktiga
- identifiera och åtgärda områden med bristande konkurrens och områden där det finns svårigheter för kommunen att få försörjning
- ge underlag för att göra bra affärer
- skapa uppföljningsbara mål för upphandlingsverksamheten

Produktgruppsstrategier ska utformas så att de skapar förutsättningar för utveckling av det lokala näringslivet.

Vid kommande upphandlingar utgör strategierna för produktgruppen och avtals-området ett ramverk och stöd för det taktiska och operativa arbetet. För det operativa arbetet skapas referensgrupper med företrädare från berörda förvaltningar och från den centrala upphandlingsfunktionen. Beroende på områdets art kan dessa referensgrupper komma att verka även efter avslutad upphandling.

Genom att utgå från strategierna bidrar upphandlingen till att kommunkoncernen uppnår hög kostnadseffektivitet med hänsyn tagen till övriga målsättningar för upphandlingsverksamheten.

Standardisering ska eftersträvas. Det innebär att antalet produkt- och tjänste-varianter begränsas i upphandlade avtal. Produktgruppsteamet avgör vilka olika typer av standard- och produktbegränsningar som kan vara lämpliga inom olika områden. Eventuella tvister och målkonflikter får avgöras av Inköpsrådet.

Produktgruppsarbetet samordnas av den centrala upphandlingsfunktionen.

Hållbar utveckling

Miljöhänsyn i upphandling

Anvisningar om miljömässiga hänsynstaganden beskrivs med utgångspunkt från fullmäktiges riktlinjer under följande rubriker

- Kommunens krav på leverantörer
- Kommunens krav på produkter
- Hälsospekter

Krav på leverantörer

Eskilstuna kommun ska ställa relevanta miljökrav på en leverantör med hänsyn till upphandlingens art och omfattning.

I anbudsutvärderingen ska leverantörens aktiva miljöarbete bedömas med stöd av företagets dokumentation. Exempel på sådan dokumentation är miljöpolicy, miljöledningssystem, kvalitetssystem eller likvärdigt.

Kommunen ska successivt införa livscykelkostnadsanalys som utvärderingsmetod i upphandling av varor som använder energi under driftfasen. Metoden bidrar till en helhetsbild av kostnader.

Kommunen ska i relevanta upphandlingar begära att ett företag tillhandahåller produktinformation om hantering, risker, förvaring, återvinningsbara förpackningar, returemballage m m.

Krav på produkter

I produktgruppsarbetet tas hänsyn till kommunens styrdokument och beslutade mål inom miljöområdet. Exempel på områden där miljöhänsyn ska tas är transporter och fordon, energi, förbrukningsmaterial, städkem samt livsmedel.

För att genomföra miljöanpassade upphandlingar och inköp i Eskilstuna kommun ska följande principer tillämpas

- inom varje produktgrupp kartlägga miljöpåverkan och i tillämpliga fall fastställa strategier för att minska denna
- formulera krav som utgår från kommunens olika styrande dokument på miljöområdet, t ex Klimatplan, Riktlinjer för folkhälsa m fl
- efterfråga miljöprodukter inom områden där sådana inte finns för närvarande

Hälsospekter

Hälsospekter i såväl produktion som användning av varor och tjänster ska beaktas och ingår i produktgruppsarbetet för relevanta avtal.

Arbetsrättsliga, sociala och etiska hänsynstaganden

Området innehåller krav på

- Yttrandefrihet och meddelarfrihet
- Offentlighet och sekretess
- Andra möjligheter att främja sociala och etiska mål

Yttrandefrihet och meddelarfrihet

För att tillförsäkra personal i verksamhet som läggs ut på entreprenad samma friheter som offentliganställda måste kommunen avtala med entreprenörer om att de anställda tillförsäkras dessa friheter enligt entreprenadavtalet med kommunen. Detta ska tas med som skallkrav i anbudsunderlaget och dessutom som avtalsvillkor i entreprenadavtalet. Om entreprenören bryter mot ett sådant avtalsvillkor ska kommunen kunna säga upp avtalet.

Avtalsvillkoret kan skrivas på samma sätt som ska-kravet.

Regeln gäller verksamhet som traditionellt är kommunal men som läggs ut på entreprenad. Exempel på sådan verksamhet är äldreboenden och parkskötsel. Det gäller inte upphandling av varor, inte heller upphandling av sådana tjänster som kommuner normalt inte ägnar sig åt.

Offentlighet och sekretess

För att tillförsäkra allmänheten samma rättigheter att få del av handlingar hos en entreprenör som de har hos myndigheter måste kommunen avtala med entreprenörer om detta. Kommunen måste också avtala med entreprenören om att samma sekretessregler skall gälla i den verksamhet som läggs ut på entreprenad som hos en myndighet. Det ska tas med som skallkrav i anbudsunderlaget och som avtalsvillkor i entreprenadavtalet. Om entreprenören bryter mot ett sådant avtalsvillkor ska kommunen kunna säga upp avtalet.

Avtalsvillkoret kan skrivas på samma sätt som ska-kravet.

Även denna regel är begränsad till verksamhet som traditionellt är kommunal men läggs ut på entreprenad.

Andra möjligheter att främja sociala och etiska mål

Så långt som möjligt ska det i upphandlade kontrakt finnas bestämmelser som motsvarar de krav som en svensk arbetsgivare i branschen normalt skulle följa vad avser sociala bestämmelser.

För att särskilt uppmuntra deltagande från sektorn för "rättvis handel" kan kommunen rikta sina anbudsfrågningar till detaljister som stöder rättvis handel och uppmuntra dem att delta i upphandlingen.

Kommunen ska löpande pröva tillämpligheten av att ställa krav på anbudsgivare att erbjuda platser för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden som ett villkor för att få kontrakt.

Jämställdhet i upphandling

Jämställdhetskrav ska utformas i relevanta upphandlingar. Bedömning görs inom ramen för produktgruppsarbetet och sker i nära samarbete med kommunledningskontorets funktion för jämställdhet och mångfald.

Uppföljning och redovisning

Varje förvaltning/bolag ska regelbundet följa

- upphandlingar genomförs enligt riktlinjer, anvisningar och råd
- inköp, beställningar och avrop görs på upphandlade ramavtal

Stöd i uppföljningsarbetet finns tills vidare på centrala upphandlingsfunktionen.

Tommy Malm
Ekonomidirektör